

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3133/2020. (V. 15.) AB HATÁROZATA

alkotmányjogi panasz elutasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság a Győri Törvényszék 2.Pf.20.092/2019/5. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt elutasítja.

I n d o k o l á s

I.

- [1] 1. Az indítványozó az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján alkotmányjogi panaszt nyújtott be, amelyben a Győri Törvényszék 2.Pf.20.092/2019/5. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és annak – a Győri Járásbíróság P.20.199/2018/25. számú ítéletére kiterjedő hatályú – megsemmisítését kérte az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdésének és XXVIII. cikk (1) bekezdésének a sérelmére hivatkozással.
- [2] 2. Az alkotmányjogi panaszra okot adó ügy lényege szerint az indítványozó 2004-ben gépjármű megvásárlása céljából deviza alapú kölcsönszerződést kötött. A megállapodást a fizetési kötelezettségek megszegése miatt szerződő partnere 2008-ban felmondta, majd a gépkocsi értékesítése után fennmaradt tartozás megfizetésére szólította fel az indítványozót. A követelés 2012-ben történő engedményezése után a tartozás megfizetése céljából indított fizetési meghagyásos eljárás az indítványozó ellentmondása folytán perré alakult. Az első fokon eljáró Győri Járásbíróság a P.20.199/2018/25. számú ítéletével a követelést – foglalkozva az indítványozó ellenérveivel is (elévülés; az engedményezés törvényi feltételeinek a hiánya; a szerződés létrejöttének, hatályba lépésének, érvénytelenségének a kérdése; a tartozás fennállása és a fizetési késedelem hiánya) – megalapozottnak találta. A másodfokon eljáró Győri Törvényszék a 2.Pf.20.092/2019/5. számú ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: régi Pp.) 253. § (2) bekezdésére és 254. § (3) bekezdésére hivatkozással „helyes indokai alapján helyben hagyta”.
- [3] 3. Az indítványozó ezt követően fordult az Alkotmánybírósághoz, és alkotmányjogi panaszában azt sérelmezte, hogy a keresettel szemben előterjesztett érdemi ellenkérelmében foglalt érve – amely szerint a szerződés nem jött létre, és ekként nem is léphetett hatályba – nem került elbírálásra azért, mert az „elsőfokú ítéletben rögzített indokolás összekeverte a szerződés létrejöttét a hatályba lépésével”. A bíróság e kérdéskörrel kapcsolatos megállapításai egyrészt a szerződésbe, másrészt a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény 213. § (1) bekezdésébe ütköznek az indítványozó meglátása szerint. Bár a „járásbíróság mulasztására és jogszabályba ütköző megállapítására” utalt a fellebbezésében, ezzel a törvényszék nem foglalkozott, és lényegében indokolás nélkül hagyta helyben az elsőfokú ítéletet. Mindez szerinte sérti az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdésében és XXVIII. cikk (1) bekezdésében garantált tisztességes eljáráshoz való jogot.

II.

- [4] Az Alaptörvény érintett rendelkezései:

„XXIV. cikk (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy ügyeit a hatóságok részrehajlás nélkül, tisztességes módon és ésszerű határidőn belül intézzék. A hatóságok törvényben meghatározottak szerint kötelesek döntéseiket indokolni.”

„XXVIII. cikk (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el.”

III.

- [5] Az Alkotmánybíróságnak az Abtv. 56. §-a alapján mindenekelőtt azt kellett megvizsgálnia, hogy az alkotmányjogi panasz a befogadhatóság törvényi feltételeinek eleget tesz-e.
- [6] 1. Az alkotmányjogi panaszt a kérelmező az Abtv. 30. § (1) bekezdésében meghatározott hatvan napos határidőben nyújtotta be: a 2019. június 12. napján kelt másodfokú ítélet elleni panaszt 2019. augusztus 7-én adta postára. A rendes jogorvoslással nem támadható másodfokú ítélet alkotmányjogi panasszal támadható, a kérelmező alkotmányjogi panasz benyújtására indítványozói jogosultsággal rendelkezik, és érintettsége – mivel a támadott végzéssel lezárt eljárásban alperesként részt vett – fennáll.
- [7] Az alkotmányjogi panaszt Alaptörvényben biztosított jog [Alaptörvény XXIV. cikk (2) bekezdés, XXVIII. cikk (1) bekezdés] sérelmére alapították, és a kérelem részben eleget tesz a határozottság Abtv. 52. § (1b) bekezdésében felsorolt követelményeinek is: a kérelem a) tartalmazza azt a törvényi rendelkezést, amely megállapítja az Alkotmánybíróság hatáskörét az indítvány elbírálására, továbbá azt, amely az indítványozó indítványozói jogosultságát megalapozza (Abtv. 27. §); b) az eljárás megindításának indokait (a bíróság a kereset elbírálása során nem tett eleget az indokolási kötelezettségének); c) az Alkotmánybíróság által vizsgálendő bírósági döntést (Győri Törvényszék 2.Pf.20.092/2019/5. számú ítélete); d) az Alaptörvény sérülni vélt rendelkezéseit [Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdés és XXVIII. cikk (1) bekezdés]; e) indokolást arra nézve, hogy a támadott bírósági döntés miért ellentétes az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésével, valamint f) kifejezett kérelmet arra, hogy az Alkotmánybíróság állapítsa meg a támadott bírósági ítélet alaptörvény-ellenességét, és semmisítse meg azt az elsőfokú bírósági döntésre is kiterjedő hatállyal.
- [8] Az indítványnak az a része ugyanakkor, amely a bírói döntés alaptörvény-ellenességét az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdésével összefüggésben állítja, nem felel meg a határozott kérelem követelményének, mivel az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdése kifejezetten a közigazgatási hatósági eljárás vonatkozásában fogalmazza meg a tisztességes eljárás követelményét, az indítvány viszont kizárólag bírói döntés alaptörvény-ellenességére vonatkozó érvelést tartalmaz {lásd hasonlóan: 3054/2020. (III. 2.) AB végzés, Indokolás [12]}. Ebben a részében ezért a kérelem érdemi elbírálásra nem alkalmas.
- [9] 2. Az Abtv. 29. §-a szerint az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadja be. E két feltétel alternatív jellegű, bármelyiknek a fennállása megalapozza a panasz befogadását {3/2013. (II. 14.) AB határozat, Indokolás [30], illetve 34/2013. (XI. 22.) AB határozat, Indokolás [18]}. A feltételek meglétének a vizsgálatra az Alkotmánybíróság mérlegelési jogkörébe tartozik.
- [10] Az Alkotmánybíróság az indokolási kötelezettség alkotmányjogi értelemben vett követelményét a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog részjogosítványként azonosította {7/2013. (III. 1.) AB határozat (a továbbiakban: Abh1.), Indokolás [28]– [34]}. A régi Pp. 254. § (3) bekezdés második mondata – és az azzal megegyező előírást tartalmazó, jelenleg hatályos polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 386. § (4) bekezdése – viszont lehetővé teszi a másodfokú bíróság számára az elsőfokú bíróság indokaira történő utalás mellett a saját indokolás mellőzését. Bár az Alkotmánybíróság korábban, még az Alkotmány hatályban léte alatt vizsgálta a régi Pp. 254. § (3) bekezdés második mondatát a tisztességes eljáráshoz való jog alapján [605/D/2006. AB határozat (a továbbiakban: Abh2.) ABH 2008, 2425], mindeztől nem került sor ezen eljárási szabályt konkrét ügyben alkalmazó bírósági döntés érdemi vizsgálatára [vesd össze: 3155/2019. (VII. 3.) AB végzés, 3380/2018. (XII. 5.) AB végzés, 3211/2018. (VI. 21.) AB végzés]. Megállapítható ezért, hogy jelen ügy az indokolt bírói döntéshez való joggal összefüggésben olyan új, alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vet fel, amely az ügy érdemi vizsgálatát indokolja. Az alapvető alkotmányjogi kérdés lényege az, hogy az indokolt bírói döntéshez való joggal összeegyeztethető-e az a bírósági határozat, amely az eljárási törvény rendelkezését alkalmazva az önálló indokolás mellőzésével pusztán az elsőfokú bíróság indokolására utal ítéletében.

- [11] Az Alkotmánybíróság mindezek alapján az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése vonatkozásában az alkotmányjogi panaszt – az Ügyrend 31. § (6) bekezdése alkalmazásával, a befogadási eljárás lefolytatásának mellőzésével – érdemben bírálta el.

IV.

- [12] Az alkotmányjogi panasz nem megalapozott.
- [13] Az Alkotmánybíróság mindenekelőtt a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog [Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdés] gyakorlatának jelen ügy eldöntése szempontjából releváns vonatkozásait foglalta össze (a határozat indokolásának IV/1. pontja, Indokolás [14] és köv.); ezt követően megvizsgálta, hogy a tisztességes bírósági eljárásból fakadó elvárások miképpen érvényesülnek a régi Pp. 254. § (3) bekezdése alkalmazása során (a határozat indokolásának IV/2. pontja, Indokolás [16] és köv.); végezetül pedig az elvi tételeket a konkrét ügyre vetítve állást foglalt arról, hogy a támadott bírósági ítéletben az eljárási szabályt az Alaptörvénynek megfelelően alkalmazták-e (a határozat indokolásának IV/3. pontja, Indokolás [21] és köv.).
- [14] 1. Az alkotmánybírósági gyakorlatban kimunkált alkotmányos mérce értelmében a tisztességes eljárás (*fair trial*) követelménye [Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdés] egy olyan minőséget jelent, amelyet az eljárás egészének és körülményeinek figyelembe vételével lehet csupán megítélni. Ebből következően egyes részletszabályok hiánya miatt éppúgy, mint valamennyi részletszabály megalkotásának dacára, lehet egy eljárás méltánytalan, igazságtalan vagy nem tisztességes. A tisztességes eljáráshoz való jog magában foglalja az alkotmányszövegben kifejezetten nem nevesített bírósághoz való jog valamennyi feltételét is (Abh1., Indokolás [24]). „Az ítélezés minőségét meghatározó követelmények egy részét közvetlenül az Alaptörvényben szabályozott, a tisztességes eljáráshoz való jog nevesített részjogosítványának is tekinthető intézményi és eljárási garanciák jelentik [így a törvény által létrehozott bíróság, a bírói függetlenség és pártatlanság kívánalma, a tárgyalás igazságossága, nyilvánossága és az észszerű határidőn belüli elbírálás követelménye, lásd: 22/2014. (VII. 15.) AB határozat, Indokolás [49]]. A végső soron szintén a tisztességes eljáráshoz való jogra mint »anyajogra« visszavezethető, azzal logikai kapcsolatban álló jogosultságok egy másik csoportja önálló alapjogként került megfogalmazásra az Alaptörvényben [pl. az ártatlanság védelme, a védelemhez való jog, lásd: Alaptörvény XXVIII. cikk (2)–(3) bekezdései]. Vannak továbbá a tisztességes eljáráshoz való jogból levezethető, az Alaptörvényben nem nevesített, de az Alkotmánybíróság által elismert részjogosítványok is [pl. a fegyveregyenlőség követelménye, lásd: 22/2014. (VII. 15.) AB határozat, Indokolás [49], az indokolt bírói döntéshez való jog, lásd: 7/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [28]–[34]]. E jogosítványokat az eljárási törvények több esetben külön szabályokkal megerősítik és részletszabályokkal kibontják.” {3046/2019. (III. 14.) AB határozat, Indokolás [48]}.
- [15] Az indokolt bírói döntéshez való jog mindezek alapján az eljárás tisztességességének alkotmányos követelményrendszerén [Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdés] belül azonosított részjogosítvány. Az Alkotmánybíróság jelen ügyben is megerősíti, hogy „[a]z alkotmányos előírás ugyanakkor kizárólag az eljárási törvényekben foglaltak szerint kötelezheti a bíróságot a döntésének alapjául szolgáló indokok bemutatására. Ebből következik, hogy az Alkotmánybíróság az Alaptörvény e szabályát mindig együtt olvassa a jogvita jellege, és az adott ügy típusa által kijelölt konkrét eljárásjogi szabályokkal. [...] Figyelemmel az Alaptörvény 28. cikkében előírt jogszabály értelmezési kötelezettségre is, az Alkotmánybíróság azt vizsgálja, hogy az indokolási kötelezettséget előíró eljárási jogszabályokat a bíróság az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében meghatározott követelményeknek megfelelően alkalmazta-e. [...] [A]z Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében rejlő indokolási kötelezettség alkotmányos követelménye a bíróság döntési szabadságának abszolút korlátját jelenti, nevezetesen azt, hogy döntésének indokairól az eljárási törvényeknek megfelelően szükséges számot adnia. Az indokolási kötelezettség alkotmányjogi értelemben vett sérelme az eljárási szabály alaptörvény-ellenes alkalmazását jelenti. A tisztességes eljárásból fakadó elvárás tehát az eljárási szabályok Alaptörvénynek megfelelő alkalmazása, ami a jogállami keretek között működő bíróságok feladata. Az eljárási törvény rendelkezéseire is figyelemmel, a tisztességes eljárás alkotmányos követelménye a bírói döntésekkel szemben azt a minimális elvárást mindenképpen megfogalmazza, hogy a bíróság az eljárásban szereplő feleknek az ügy lényegi részeire vonatkozó észrevételeit kellő alaposítással megvizsgálja, és ennek értékeléséről határozatában számot adjon. Ennek megítéléséhez az Alkotmánybíróság vizsgálja a jogvita természetét, az alkalmazandó eljárási törvény rendelkezéseit, a felek által az adott ügyben előterjesztett kérelmeket és észrevételeket, valamint az ügyben választ igénylő lényeges kérdéseket.” (Abh1., Indokolás [33]–[34])

- [16] 2. A fentiek szerint az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdését és az annak részjogosítványát képező indokolt bírói döntéshez való jogot mindig együtt kell olvasni a jogvita jellege, és az adott ügy típusa által kijelölt konkrét eljárásjogi szabályokkal. Mindez szükségessé teszi annak a vizsgálatát, hogy az indokolt bírói döntéshez való jog milyen összefüggésben áll a régi Pp. 254. § (3) bekezdésének második mondatával, amely a másodfokú bíróság számára lehetővé teszi a saját indokolás bizonyos körülmények közötti mellőzését.
- [17] Emlékeztet az Alkotmánybíróság arra, hogy a 21/2014. (VII. 15.) AB határozat szerint „nincs akadálya a tisztességes eljáráshoz való jogot értelmező, de már hatályon kívül helyezett alkotmánybírósági határozatok egyes elvi megállapításai felhasználásának az Alaptörvény értelmezésekor, mivel azok összhangban vannak az Alaptörvény céljával és értelmező rendelkezéseivel is” (Indokolás [50]–[60]). Ezért a jelen ügyben vizsgálandó alkotmányjogi kérdés kapcsán az Alkotmánybíróság támaszkodott a korábban, még az Alkotmány hatályban léte alatt a tisztességes eljárással összefüggésben a régi Pp. 254. § (3) bekezdése vizsgálata során az Abh2.-ben kidolgozott érvekre és alkotmányossági összefüggésekre (Abh2., ABH 2008, 2425, 2437–2438).
- [18] A régi Pp. 254. § (3) bekezdés második mondata – és ezzel megegyezően a Pp. 386. § (4) bekezdése is – az eljárás egyszerűsítése érdekében a másodfokú bíróság számára az indokolás rövidített módját akkor teszi lehetővé, ha a másodfokú bíróság az elsőfokú ítéletet annak indokai alapján hagyja helyben. Ilyenkor a másodfokú bíróságnak nem kell megismételnie az elsőfokú határozat indokolását. A határozat indokolásának az egyszerűsítése a felek jogaira és kötelezettségeire nincs hatással: az egyszerűsített indokolás is a másodfokú bíróság indokolása, amely azonban érdemben azonos az elsőfokú bíróság indokolásával. Az tehát éppúgy a fellebbezés elbírálása, mintha a másodfokú bíróság indokai eltérnének az elsőfokú határozat indokolásától. Az egyszerűsített indokolás – habár önálló, saját indokokat nem tartalmaz, de együtt olvasandó az elsőfokú döntés indokolásával – egyik felet sem zárja el a döntés indokainak megismerésétől.
- [19] Mindez csak akkor fordulhat elő, ha a fellebbezés (csatlakozó fellebbezés) és az ellenkérelem semmilyen új tény vagy körülményt nem tartalmaz. Ellenkező esetben ugyanis a másodfokú bíróságnak – összhangban az eljárási szabályokkal és az eljárási szabályok Alaptörvénynek megfelelő alkalmazási követelményével – ki kell térnie a jogorvoslati eljárásban szabályszerűen előterjesztett novumokra (új állításokra és érvekre), megindokolva, hogy azokat miért találta az ítélet megváltoztatására alkalmatlannak vagy egyébként figyelembe nem vehetőnek.
- [20] Mindig a konkrét eset körülményeitől függ tehát, hogy a régi Pp. 254. § (3) bekezdés második mondatának alkalmazása – az önálló indokolás mellőzése az elsőfokú ítéletet indokaira történő utalással – az eljárási szabály Alaptörvénnyel összhangban álló alkalmazását jelenti-e avagy az indokolt bírói döntéshez való jog sérelmére vezet.
- [21] 3. Jelen ügyben az indítványozó azt sérelmezte alkotmányjogi panaszában, hogy a keresettel szemben előterjesztett érdemi ellenkérelmében foglalt érvének a vizsgálatára, amely szerint a szerződés nem jött létre, és ekként nem is léphetett hatályba, nem került sor. Állítása szerint e kérdést egyrészt az elsőfokú bíróság a vizsgált szerződésbe és egyben jogszabályba ütköző módon bírálta el, másrészt e döntést a jogorvoslati fórumként eljáró másodfokú bíróság sem korrigálta.
- [22] Az Abh1. (Indokolás [34]) alapján figyelembe véve az ügyben előterjesztett kérelmeket, valamint az ügyben választ igénylő lényeges kérdéseket, az Alkotmánybíróság a bírósági ítéletek és az ügyben az indítványozó által benyújtott – és az alkotmányjogi panaszhoz becsatolt fellebbezés – alapján a következőket állapította meg a konkrét ügy vonatkozásában.
- [23] Az elsőfokú bíróság minden kétséget kizáróan foglalkozott a kölcsönszerződés létrejöttének és hatályba lépésének a kérdésével, és e tekintetben megindokolta a döntését. A bíróság az indítványozónak az ügy lényegi részeire vonatkozó észrevételeit kellő alapossgal megvizsgálta, és ennek értékeléséről határozatában számot adott. Az alkotmányjogi panaszból kitűnően egyébként ezt maga az indítványozó sem vitatja, érvelése alapvetően a bíróság következtetéseinek a vitatására szorítkozik. Az ítélet szerint a kölcsönszerződés létrejött és hatályba is lépett ugyanazon a napon, amikor azt az indítványozót követően a hitelező is aláírta, ezzel szemben viszont az indítványozó véleménye az, hogy a hatályba lépés időpontja nem eshetett egybe a szerződés létrejöttének az időpontjával, és a szerződés nem is jött létre, illetve nem lépett hatályba.
- [24] Az indítványozó a fellebbezésében is a bírósági döntés indokait vitatta, és lényegében e kérdés ismételt vizsgálatát kérte. A másodfokú bíróság ítéletével az elsőfokú döntést helyben hagyta, és bár a régi Pp. 254. § (3) bekezdés második mondata alkalmazásával az elsőfokú bíróság indokainak a megismétlésétől tartózkodott, ezzel az Alkotmánybíróság megítélése szerint nem zárta el az indítványozót a döntés indokainak megismerésétől.

A másodfokú döntés indokolását ebben az esetben érdemben azonosnak kell tekinteni az elsőfokú bíróság indokolásával, amely viszont választ ad a szóban forgó – a szerződés létrejöttét és hatályba lépését érintő – kérdésre. Mivel az indítványozó fellebbezése nem tartalmazott olyan, választ igénylő nívumot, amelyet az elsőfokú döntés ne vizsgált és ne bíralt volna el érdemben, megállapítható, hogy e konkrét esetben az elsőfokú ítéletet indokaira történő utalással az önálló indokolás mellőzése a régi Pp. 254. § (3) bekezdés második mondatába foglalt eljárási szabály Alaptörvénnyel összhangban álló alkalmazását jelentette a másodfokú eljárás vonatkozásában.

- [25] Az Alkotmánybíróság jelen ügyben is emlékeztet arra, hogy a bíróságok indokolási kötelezettségének teljesítését nem a felülbírálatra alkalmasság szempontjából vizsgálja, és tartózkodik attól, hogy jogági dogmatikához tartozó kérdések helytállóságáról, illetve törvényességéről, avagy kizárólag törvényértelmezési problémáról állást foglaljon [3003/2012. (VI. 21.) AB végzés, Indokolás [4]]. Ennek megfelelően az Alkotmánybíróság nem vizsgálja, hogy az indokolásban megjelölt bizonyítékok és megjelenő érvek megalapozottak-e, mint ahogy azt sem vizsgálja, hogy a jogalkalmazó helytállóan értékelte-e az eljárásban beszerzett bizonyítékokat és előadott érveket, vagy a konkrét ügyben a bírói mérlegelés eredményeként megállapított tényállás megalapozott-e. A tényállás megállapítása, a bizonyítékok értékelése és mérlegelése ugyanis az eljárási jogi szabályokban a jogalkalmazó számára fenntartott feladat [3237/2012. (IX. 28.) AB végzés; 3309/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [5]]. Önmagában az, hogy az indítványozó a bírósági ítélet érvelését tévesnek, magára nézve hátrányosnak tartja, nem alkotmányossági kérdés, és az az indokolt bírói döntéshez való jogra történő hivatkozással sem tehető azzá.
- [26] 4. Mindezek alapján az Alkotmánybíróság az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének a sérelmére alapított indítványt megalapozatlannak találta, és a rendelkező részben foglaltak szerint elutasította.

Budapest, 2020. április 28.

Dr. Szabó Marcel s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Szabó Marcel s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Dienes-Oehm Egon
alkotmánybíró helyett

Dr. Szabó Marcel s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó
előadó alkotmánybíró helyett

Dr. Szabó Marcel s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Salamon László
alkotmánybíró helyett

Dr. Szabó Marcel s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Szalay Péter
alkotmánybíró helyett

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1364/2019.

• • •